



Enheten för produktsäkerhet

arbetsmiljoverket@av.se

Arbetsmiljöverkets marknadskontrollprogram 2022



Innehåll

Innehåll	2
1. Inledning	3
2. Rättslig grund	4
3. Omvärldsanalys	5
3.1 Några områden av särskilt intresse	6
4. Planerad marknadskontroll 2022.....	7
4.1 Mål med Arbetsmiljöverkets marknadskontroll.....	7
4.2 Planerade marknadskontrollaktiviteter	8
4.2.1 Handhållna maskiner – vibrationer.....	9
4.2.2 Maskiner på fordon.....	9
4.2.3 Fordonslyftar.....	9
4.2.4 Enpersonsfordon	10
4.2.5 Cirkelsågar – Joint Action	10
4.2.6 Personlig skyddsutrustning – skydd mot smitta.....	10
4.2.7 Tryckkokare.....	11
4.2.8 Reaktiva ärenden.....	11
5. Samarbete	12
6. Förebyggande arbete	12
7. Resurser	12



1. Inledning

Arbetsmiljöverket bedriver en aktiv marknadskontroll genom insatser riktade mot olika typer av produkter, tillverkare, distributörer och importörer. Vi kontrollerar att produkter som släpps ut på marknaden är CE-märkta och därmed uppfyller grundläggande hälso-, miljö- och säkerhetskrav och vi vidtar åtgärder om så inte är fallet. Detta program presenterar den marknadskontroll Arbetsmiljöverket avser bedriva under år 2022.

Vi ser fram emot att kunna lägga mycket av det resurskrävande arbete som covid 19-pandemin tagit i anspråk bakom oss. Istället blickar vi fram mot en strategiskt välvägd marknadskontroll med större utrymme för proaktivt arbete.

Arbetsmiljöverkets verksamhet utgår från den strategiska verksamhetsplan för 2022-2025 som har ett starkt fokus på genomförandet av regeringens arbetsmiljöstrategi som faller inom vårt uppdrag och hur vi ska bidra till de jämställdhetspolitiska målen. I den strategiska verksamhetsplanen pekar vi på fem utvecklingsområden och marknadskontrollaktiviteterna utgår från två av dem nämligen:

- ett hållbart arbetsliv – alla ska kunna, orka och vilja jobba ett helt arbetsliv
- ett tryggt arbetsliv – ingen ska riskera liv eller hälsa på grund av jobbet.

De övergripande strategiska målen för marknadskontrollen är att vi har:

- en rättssäker och effektiv marknadskontroll samt
- ett väl utvecklat samarbete med andra marknadskontrollmyndigheter, både nationellt och internationellt.

I den årliga verksamhetsplaneringen är, förutom Arbetsmiljöverkets strategiska verksamhetsplan för 2022-2025, den systematiska omvärldsbevakningen och marknadsanalysen en grund för planerade marknadskontrollaktiviteter. Naturligtvis har även arbetet med den nationella strategin för marknadskontroll, och de prioriterade områden som finns beskrivna, varit oerhört värdefullt i planeringen av vårt arbete, både vad gäller 2022 och kommande år.

Arbetsmiljöverkets ambition är att arbeta med tydlig systematik och riskbaserade prioriteringar för att kunna garantera en rättssäker och effektiv marknadskontroll.



2. Rättslig grund

Arbetsmiljöverket utför marknadskontroll av produkter som finns på den svenska marknaden, och ansvarar för sex olika produktområden:

- maskiner
- personlig skyddsutrustning
- enkla tryckkärl
- utrustningar för explosionsfarlig miljö
- tryckbärande anordningar
- vissa produkter som inte omfattas av harmoniserad EU-lagstiftning

Arbetsmiljöverket har även ansvar för säkerheten hos maskiner och tryckbärande anordningar som används av konsumenter.

Utgångspunkten för marknadskontrollen på det harmoniserade området utgörs av EU-förordningen 2019/1020 om marknadskontroll.

Produktområde	Direktiv / Förordning	AV:s föreskrifter
Maskiner	2006/42/EG om maskiner (MD)	AFS 2008:3, Maskiner
Personlig skyddsutrustning	EU-förordning 2016/425/EU om personlig skyddsutrustning (PPE)	EU-förordningen är direkt tillämplig.
Enkla tryckkärl	2014/29/EU om enkla tryckkärl (SPVD)	AFS 2016:2, Enkla tryckkärl
Tryckbärande anordningar	2014/68/EU om tryckbärande anordningar (PED)	AFS 2016:1, Tryckbärande anordningar
Produkter för användning i explosionsfarlig miljö	2014/34/EU om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (ATEX)	AFS 2016:4 Utrustningar för potentiellt explosiva atmosfärer



Produkter inom det oharmoniserade området	Produktdirektiv saknas. För samtliga produkter gäller arbetsmiljölagen (OH)	AFS 2004:3 Stegar och arbetsbockar, AFS 2013:4 Ställningar AFS 2006:7 Tillfälliga personlyft med kranar eller truckar AFS 1999:3 Byggnads- och anläggningsarbete
---	---	---

Av 3 kap. 8 §, Arbetsmiljölagen, framgår att Arbetsmiljöverket kan rikta marknadskontrollåtgärder mot:

"Den som tillverkar, importerar, överlåter eller upplåter en maskin, ett redskap, skyddsutrustning eller annan teknisk anordning ska se till att anordningen erbjuder betryggande säkerhet mot ohälsa och olycksfall, när den släpps ut på marknaden, avlämnas för att tas i bruk eller ställs ut till försäljning".

3. Omvärldsanalys

Arbetsmiljöverket genomför årligen en strukturerad omvärldsbevakning och marknadsanalys som ska ligga till grund för planeringen av kommande marknadskontrollinsatser.

I Arbetsmiljöverkets omvärldsbevakning och marknadsanalys har vi bland annat analyserat anmälda arbetsskador och arbetssjukdomar. Vi har även analyserat importdata från Tullverket. Vi har kunnat skapa oss en bättre bild av bland annat produktflöden och trender, men också av farliga produkter utifrån arbetsskadestatistiken.

Arbetsmiljöverket har haft intressentmöten med parter för att ta reda på vilka produkter som de anser är farliga eller bristfälliga och om de ser nya trender på marknaden. Vid dessa möten har representanter från både tillverkare och användare deltagit.

Arbetsmiljöverkets omvärldsanalys är ett viktigt instrument för att kunna avgöra var vi ska lägga vårt fokus i marknadskontrollen. Arbetsskade- och arbetssjukdomsstatistiken är exempel på en viktig beståndsdel i vår riskbaserade metod för att prioritera vissa produktområden.



3.1 Några områden av särskilt intresse

Personlig skyddsutrustning, som skyddar mot smitta, lyfts av parterna som en produktgrupp som ökat i betydelse och som varit ett stort problemområde i samband med covid 19-pandemin. Under samma år har även antalet brister funna vid inspektion kopplade till personlig skyddsutrustning ökat. Detta gällde framförallt personlig skyddsutrustning som ska skydda mot smitta som till exempel andningsskydd och visir. Samma produktkategori har ökat, även när det gäller antalet inkomna ärenden från Tullverket.

En annan trend som lyfts av parterna är den ökade e-handeln, där produkter ofta säljs billigare men där det kan vara svårare att kontrollera ursprung och produktsäkerhet. Produkttyper som nämns är exempelvis handhållna maskiner, personlig skyddsutrustning, tryckkokare, maskiner på fordon, elsparkcyklar och eldrivna cyklar. E-handel är ett svårkontrollerat område med stora e-handelsportaler, där de ekonomiska aktörerna kan vara svåra att nå och/eller finna.

Arbetsmiljöverkets omvärldsanalys är ett viktigt instrument för att kunna avgöra var vi ska lägga vårt fokus i marknadskontrollen. Arbetsskade- och arbetssjukdomsstatiken är exempel på en viktig beståndsdel i vår riskbaserade metod för att prioritera vissa produktområden.



4. Planerad marknadskontroll 2022

Arbetsmiljöverket har i sin planerade tillsyn 2022 utgått från ovan nämnda omvärldsanalys, de prioriterade områdena i den nationella marknadskontrollstrategin, Arbetsmiljöverkets strategiska verksamhetsplan samt inte minst regeringens arbetsmiljöstrategi. Bilden nedan synliggör hur våra prioriteringar är kopplade till de övergripande målen.

4.1 Mål med Arbetsmiljöverkets marknadskontroll

De kommande årens marknadskontrollaktiviteter planerar vi i huvudsak att genomföra inom de prioriterade områdena effektivare kontroll av e-handel, anpassning till ny teknik, säkra produkter samt deltagande i projekt som är gemensamma med andra länder. Det är både informationsinsatser och marknadskontroll, främst i form av dokumentationskontroller inom fokusområdena personlig skyddsutrustning och maskiner.

Vilka produkter som prioriteras sker utifrån omvärldsbevakningen och produkternas risknivå.





4.2 Planerade marknadskontrollaktiviteter

Följande aktiviteter kommer att prioriteras i Arbetsmiljöverkets marknadskontroll under 2022 och kommande år.

Produkt	Kommentar	Direktiv	2022	2023
Handhållna maskiner - vibrationer (K)	Formaliakontroll och provning	MD	X	X
Maskiner på fordon	Information och formaliakontroll	MD	X	X
Fordonslyftar	Formaliakontroll och eventuell provning	MD	X	
Enpersonsfordon	Formaliakontroll	MD	X	
Cirkelsågar - Joint Action (EU) (K)	Formaliakontroll och provning	MD	X	X
Personlig skyddsutrustning mot smitta	Formaliakontroll och teknisk kontroll	PPE	X	X
Tryckkokare (K)	Formaliakontroll	PED	X	
Löpande hantering av reaktiva ärenden	Formaliakontroll och teknisk kontroll	MD PPE PED SPVD ATEX OH	X	X

(K)= Konsumentprodukt

(EU)= EU-projekt



4.2.1 Handhållna maskiner - vibrationer

Vibrationer från handhållna maskiner, exempelvis bormaskiner och slipmaskiner, är ett återkommande problem. Vibrationsskador kan leda till ett livslångt lidande och handikapp för den drabbade. Varje år anmäler i genomsnitt 360 arbetsgivare arbetsskada orsakad av vibrationer som överförs till armar och hand till Arbetsmiljöverket. Nivån har legat konstant de senaste 5 åren. Tillverkare är skyldiga att beakta alla möjligheter för att minska förekomsten av vibrationer på konstruktionsstadiet, men Arbetsmiljöverkets uppfattning är att detta följs i väldigt liten utsträckning. Istället bygger man in olika dämpande tillbehör i efterhand, eller håller sig till att deklarerera ett vibrationsvärde med en tillhörande varning om att man endast får använda utrustningen en begränsad tid.

Arbetsmiljöverkets marknadskontroll av handhållna maskiner kommer bestå i såväl formell kontroll, att det finns svensk bruksanvisning som innehåller deklarerade vibrationsvärden, som i kontroll av den tekniska utformningen, att maskinen uppfyller nivån för vibrationsdämpande åtgärder som anges i relevant standard.

4.2.2 Maskiner på fordon

Arbetsmiljöverket har såväl i vår omvärldsanalys, som i en tidigare genomförd pilotstudie, funnit en relativt utbredd okunskap när det gäller vilka regler som gäller vid påbyggnad av maskiner på fordon. Dessutom är fordonsrelaterade olyckor en av de vanligast förekommande arbetsolyckorna med sjukfrånvaro. Vi kommer att i ett första skede fokusera på en informationsinsats på detta område. Därefter kommer vi även genomföra en formaliakontroll på vissa typer av produkter, det rör sig i första hand om lastväxlare, timmerbilar, bärgningslastbilar och containerlastbilar. Projektet kommer att genomföras under 2022 och 2023 .

4.2.3 Fordonslyftar

Redan 2015, när Arbetsmiljöverket deltog i ett EU-gemensamt projekt med fokus på fordonslyftar, kunde konstateras att det fanns bristfälliga produkter på marknaden. Efter att det därefter inkommit ett tjugotal anmälningar om bristande fordonslyftar de senaste åren ser vi ett behov av göra en riktad marknadskontroll. Denna kontroll kommer bestå i formell dokumentkontroll och eventuell provning.



4.2.4 Enpersonsfordon

De senaste åren har det skett en kraftig ökning av antalet enpersonsfordon, särskilt elsparkcyklar och eldrivna cyklar, på den svenska marknaden. Med detta har dock följt att vissa brister förekommer. Arbetsmiljöverket har fått in ett relativt stort antal anmälningar under de senaste åren. Formaliakontroll kommer att genomföras under 2022.

4.2.5 Cirkelsågar - Joint Action

Arbetsmiljöverket kommer att delta i en så kallad Joint Action, tillsammans med ett antal medlemsländer. Fokus kommer att vara på cirkelsågar och omfatta produkter för professionellt bruk och för konsumenter. Marknadskontrollen kommer att samordnas, men genomföras av respektive medlemslands marknadskontrollmyndighet. Projektet pågår under både 2022, 2023 och 2024.

4.2.6 Personlig skyddsutrustning - skydd mot smitta

Covid 19-pandemin har medfört ett stort behov av snabb och säker tillgång till personlig skyddsutrustning som skyddar mot smitta. För att möta detta behov fick Arbetsmiljöverket i april 2020 i uppdrag att säkerställa ett förfarande för att även icke CE-märkt personlig skyddsutrustning ska kunna användas. Det stora behovet av personlig skyddsutrustning återspeglades också i en markant ökad import, vilket inneburit fler förfrågningar från Tullverket om Arbetsmiljöverkets eventuella ingripande. I ljuset av detta har vi noterat att antalet nya ekonomiska aktörer samt nya produkter och varumärken på marknaden ökat. I den dialog vi fört med en del av de nya aktörerna har vi blivit varse om utbredd kunskapsbrist gällande de regler som gäller för att släppa ut personlig skyddsutrustning på unionsmarknaden.

Arbetsmiljöverket har därför valt att genom marknadskontroll undersöka hur produktreglerna för personlig skyddsutrustning efterlevs, inventera vilka kunskaper de ekonomiska aktörerna gällande de aktuella reglerna samt inventera behovet av informationsinsatser.

Till stöd i detta marknadskontrollprojekt kommer Arbetsmiljöverket också att använda sig av, för oss, ny teknik. Vi kommer under 2022 delta i utvärderingen av AI-verktyget SAFE, ett projekt initierat av den danska Sikkerhedsstyrelsen (Danish Safety Technology Authority). Genom att använda sig av SAFE-Webcrawler får vi en överblick av huruvida ett antal produkttyper, som sedan tidigare har bedömts vara bristfälliga och registrerats i ICSMS, fortfarande finns till försäljning online.



4.2.7 Tryckkokare

Arbetsmiljöverket har tagit emot ett antal ärenden från Tullverket gällande importerade tryckkokare. Flera av dessa produkter har påvisat formella brister. Vi kommer under året att fortsätta kontrollen av tryckkokare genom formaliakontroll.

4.2.8 Reaktiva ärenden

Arbetsmiljöverket hanterar vidare ett stort antal ärenden reaktivt. Dessa inkommer i huvudsak från:

- Arbetsmiljöverkets arbetsmiljöinspektionsavdelning
- E-tjänsten "Anmäl farliga eller bristfälliga produkter" på vår hemsida
- ICSMS
- Rapex
- Tullverket
- Övriga marknadskontrollmyndigheter.

Prioriteringarna av vilka ärenden vi går vidare med i vårt marknadskontrollarbete baseras framförallt på den aktuella produktens risknivå, samt dess ålder.



5. Samarbete

Arbetsmiljöverket har som målsättning att utveckla samarbetet med såväl Tullverket som övriga marknadskontrollmyndigheter, både inom Sverige och inom EU.

Som ett led i denna målsättning kommer Arbetsmiljöverket bland annat att delta i en så kallad Joint Action gällande cirkelsågar. Vi blickar även mot ny teknik i marknadskontrollen och kommer att utvärdera AI-verktyget SAFE, som är en webcrawler-funktion initierad av danska myndigheter.

Vi deltar aktivt i AdCo-grupperna för respektive produktområde. När det gäller maskiner och personlig skyddsutrustning deltar vi också i nordiska samarbetsgrupper. Vi har även deltagit i arbetet med framtagandet av en ny samverkansmodell tillsammans med Tullverket och ett antal andra marknadskontrollmyndigheter.

Vi ser naturligtvis också Marknadskontrollrådet som ett viktigt forum när det gäller samarbete. Inte minst när det gäller att diskutera gemensamma utmaningar och utvecklingsområden inom marknadskontrollen i Sverige.

6. Förebyggande arbete

Arbetsmiljöverket avser att utveckla det förebyggande arbetet, dels genom ovan beskrivna marknadskontrollinsatser, dels genom ökade informationsinsatser. Vi ser information som ett viktigt styrmedel när det gäller att nå våra målgrupper med kunskap om aktuella regler. Som ett led i detta så kommer vi under 2022 att se över och uppdatera informationen på vår hemsida i syfte att göra den tydlig och vägledande.

7. Resurser

Enligt de planerade marknadskontrollinsatserna så beräknas kostnaderna uppgå till 600 000 kr under 2022. Det har även gjorts en satsning med fler personella resurser till marknadskontrollen och under 2022 beräknas årsarbetskrafterna till 9 heltidstjänster.